

STARÝ HŘÍCH.

Vesnický román.

Vavřík zvolna vyvinul jí ruku a odvětil: "Však jsem to věděl hned, když jsem tě poprvé k tanci bral."

"Proto snad jste mi zkazil život!" řekla vyčítavě a slzy vyrazily jí z očí.

"Život — život!" opakoval Světák pohrdavě. "Ty ještě užiješ s jiným a těším se, na tvé svatbě že si také skočím."

"Jste vy dobrodinec!" zvolala děvče hořce. "Dopřál byste jinému — elizaný vdolek! Myslíte, že bych se dovedla ještě hocho potivě do očí podívat?"

Světák vesele se rozesmál. "Eh, dítěno! Kdož by to bral tak vážně? Což's nevěděla, že vojenská láska mívá krátké trvání?"

"Vavříku!" vzkřikla Tonička a hlasitě se rozesmála.

"Hlouposti takové!" nevrle huboval Světák. "Kdo tohle jaktěživ slyšel? — Nech pláče, dítěno! Ještě tě někdo uvidí a bůh ví, co si o nás obou pomyslí!"

"A co by si mohl myslet ještě horšího?"

"Hm — to jsou na světě ještě věci, milá holka, o kterých se tobě ani nezdálo," poznamenal Vavřík se sebevědomím zkušeného člověka. "Ale tu jsme už u vás —"

Zatím byli jen na křižovatce, kde zatačela jedna pěšina dolů k Lužci, druhá vzhůru ke Dvorcí. Bylo to na téměř místě, kde před týdnem šla Tonička s Lukášem od muziky a o něco výš, tam pod lesem, setkala se s Vavříkem.

"Se mnou nepůjdete? Nedoprovodíte?" ptala se, upřevši na něho oči polo prosebně, polo výhrůžně.

"Má zlatá, k čemu by to bylo? Tma není, bát se nemusíš. A darmo bys se se mnou do lidských řečí dostala —"

Tonička ani slova neřekla. Obrátila se a chvatně běžela do kopce, jakoby jí půda pod nohama páčila.

A Vavřík vesele si pohvizduje sestupoval po svahu dolů k obci. Ani se po ní neohlédl, ač dobře tušil, že ona tam nahoře pod lesem ještě stanula a očima plnýma slz za ním se dívá —

Po neblahém setkání s Vavříkem na cestě k Modlínovu, mlynář Dolanský teprve plně pocítil hrůzu a beznadějnost svého postavení.

Až dosud nevěřil, že by mu opravdu hrozilo tak vážné nebezpečí. Myšlenka, že by Vavřík chtěl stát se jeho zetěm, byla mu příliš směšnou. Byl přesvědčen, že nějakou — snad dosti velkou — obětí zakoupí si jeho mlčení. Ztráta peněz mrzela ho ovšem dost, ale ta nebyla hlavní příčinou jeho skleslosti.

Více než škoda mrzelo ho pokorenění, že musil s člověkem jako Vavřík vůbec jednat, že musil se s ním dohodovati, ba snad ještě prosit ho, aby se spokojil.

Ah, kdyby byl mohl hodit mu — třeba tisícovku — mlynář musil se vždy rozběhnouti, aby toto velkolepé úsilí v duchu vyslovil — a pak směl ho dát vyštvať psem ze dvora, bylo by to méně bolelo. Ano, byl by při tom ještě cítil jakési zadostiučinění.

Ale tak musil snášeti jeho úšklebky a pohrůžky, musil tvářiti se, jakoby nerozuměl těm jeho jízlivým narážkám, ač páčily ho v duši, jako šlehy žhavým prutem.

A ještě horší musla působilo mu svědomí, jež nyní znovu se v něm ozvalo. Mlynář nikdy nezapomněl nadobro, co před lety se stalo, ale poněvadž o tom, co bylo jeho hříchem, všeobecně mluvilo se s politováním, jako o jeho neštěstí,

sám se do toho během času vpravil.

Byl před celým světem ctihodným, všeobecně váženým mužem, v dalekém okolí platil za vzor povínce, dobrého otce a věrného muže, jenž své nebožce ani po její smrti se nezpronevřil — ač byl tehdy a ba ještě dnes — mužem plným života, a teď přišel takový světoběžník, někdejší jeho čeledín a tomu všemu se tak drze posmíval.

"Eh, dám mu, dám — co bude chtít, mu dám, a on odejde do světa," potěšil se mlynář vždy, ale hned zas vyskytla se nová chmura — "A on, až probije peníze, vždycky zas přijde a bude vydírat znovu —"

Tato možnost děsila ho nejvíce, neboť s jednou obětí byl se již konečně smířil. Ale teď pojednou viděl, že Vavřík nedá se ničím zakoupiti, než tou cenou, kterou byl tak vysoko stanovil. S hrůzou opakoval si Dolanský slova Světákovy. Ano, ten člověk šel pevně a neodvratně za svým cílem. Chtěl stát se bohatým, váženým občanem a měl v ruce prostředek, jímž mohl si k tomu dopomoci.

Prostředek ten vykoupiti si nedá — a vyrvati?

Mlynář vždy znovu a znovu se u tohoto slova zarazil.

Jak vyrvati? Byla dvojitá cesta. Učiniti Vavříka neškodným, způsobilým, aby nemohl mluviti, aby navždy umkl. Takovými výrazy Dolanský zalhával pravou podstatu toho, co si myslil a co Světák sám označil: "starý zločin zahladiti novým". Na konec mlynář vždy obrátil se k cestě druhé: odejde on sám.

Ale bude-li Vavřík potom hanobiti jeho památku? Co na tom, jen když Evička bude zachráněna, když nebude nutno obětovati štěstí celého jejího života. Leč ani při této myšlence dlouho nesetřval. Vždyť byl by to také zločin! Mlynář nebyl pobožňáčkem, ale věřil. Věřil, že jeho povinnost je žíti tak dlouho, pokud neodvolá ho se světa ten, jenž ho byl na svět poslal. Věřil v život za hrobem, kde dobré skutky docházejí odměny, zlé trestu. Směl sáhnouti na svůj život, směl — aby vyhnul se světské hanbě — uvrhnouti se u věčnou záhubu?

Chvillemi ozvala se v něm touha po pomstě a přehlušila vše ostatní. Pomstít se tomu člověku, jenž všechno to zlo vyvolal na jeho hlavu. Jaká to úleva v jeho zoufalství! Aspoň by neodešel nepomstěn. Vavřík již jistě s plnou bezpečností počítá, že nad ním zvítězil a v duchu již vidí se pánem mlýna i Evičky. A to všechno mu unikne — to mu on vyrazí z ruky, a ten nuzák bude si rvát vlasy, že mohl mít tisíc — dva tisíce — hotové to pro něho bohatství.

Myšlenka tato vzbudila novou naději a té se Dolanský chytil s celou silou svého zoufalství. Proč by se zabíjel? Vždyť stačí, když pohrozí Vavříkovi samovraždou, jež připravila by ho o celou kořist.

Teprve když tato myšlenka v hlavě se mu rozležela, vrátil se mlynář domů. Po celé dvě hodiny, snad i déle — toulal se po lese a seděl pod lipkami nad splavem.

Evička byla již dávno doma a dovařila oběd, na nějž před odehodem do kostela byla postavila, svědivší ho dozoru děvečky. Znepokojena nepřítomností otcovou, jenž nebyl dnes ani v kostele a předtuchou, již nemohla se zbaviti, dala ho všude hledati práškem, leč marně.

Ulevilo se jí, když konečně pan

otec přišel. A přišel s tváří jasnější, s vynuceným úsměvem. I s Lukášem a Evičkou zažertoval a svou nepřítomnost v kostele vysvětlil tím, že mu bylo jaksi nevolno, ale teď že už zas dobře. A k obědu sedal na své obvyklé místo, předřikav dříve modlitbu, již mladá hospodyňka i chasa v duchu po něm opakovala.

Na dolejší konci stolu, kde seděli prášek, čeledín Matěj a děvečka Bětká s mladšíčkou, rozproudiv se brzy veselý hovor, neboť mladá chasa ihned postřehla, že pan otec pohlíží dnes před sebe veseleji a že tedy nebude okřikovati. Na hořejším konci hospodář s deerou a stárkem Lukášem také se rozhovořili. Mlynář, naleznuv prostředek, kterým mohl se vyprostiti ze své hrozné tísně, sám sobě domluvil, že poslední čas dával se po lidech jako bubák a nutil se do hovoru, ba i žertu.

Stárek i Evička, znajíce již mlynářovy "brouky", střežili se ovšem naraziti na jeho podivný rozmar posledních dnů a zaváděli hovor na veselejší předměty, až přišli i na to, kterak Kačaba dnes zase měl potíže s rozpuštěním chasou před kostelem a kterak láteřil na ohavnost spuštění nynějšího pokolení.

"Dobře, že jsme přišli na Kačabu," řekl pan otec. "Nezapomnělas mu říci, že jej zítra čekáme?"

"Jako na hrob," ulekla se Evička, udeřivši se do čela. "Však se mi pořad zdálo, že mám něco na starosti, ale pro toho Světákovy byla jsem celá jako zmatena."

"Světák? Co bylo se Světákem?" ptal se pan otec s utajeným dechem, ale na oko lhostejně.

"Eh, celkem nic, jenom že se v kostele postavil zrovna proti mně k sloupu pod kazatelnou a po celou mši zrovna jakoby nasechval oka ze mne nespustil," žalovala Evička. "Tak se mi zdálo, že se toho až lidé mohli povšimnouti."

"Jak pak mohli? Musili," vpadl jí do řeči rozhorlený stárek. "Až pro pohoršení to bylo, a kdyby mi byl po kostele obejda vpadl do rukou, byl bych si s ním promluvil."

"Stál by ti tak za to, abys se s ním špinil," s malou dušičkou ozval se pan otec. "Od toho nejlépe na pár kroků. A snad se vám i jen zdálo —"

"Ne, ne, po celou mši jsem cítila, jak na mne upírá ty své jedovaté oči. Div že mne neukl! Jednou se i na mne zasmál a hlavou pokývl —"

"Nestyda! Na posvátném místě," horlil Lukáš. "Jak povídám, nebýt toho, že jsem chtěl mluviti s Kačabou, když jsem viděl, že hospodyně zapomenula —"

"Řekl jste mu tedy sám?" zardovala se Evička.

"Přijde zítra i s deerou."

"Tak je tedy zase dobře! Bylo vám mi z toho až pořádně horko," obrátila se Evička k otcovi. "Bůh ví, co ten člověk má v tom pohledu. Sotva několikrát jsem v tu stranu zrakem zabloudila, že mi to nedalo, ale pořad jsem ty jeho oči na sobě cítila. Sklopila jsem hlavu, do čela mne páčilo, otočila jsem se stranou a zdálo se mi, že mi tvář šofí. A pak na zpáteční cestě přidružil se k nám a srazil se s Karlem —"

"S Karlem?" zalekl se mlynář. "Do sebe se dostali?"

Evička pověděla, co se přihodilo a pan otec spokojeněji si odešel.

"Rozumně jednal, Karel! S tím světoběžníkem věru neradno si něco začnati."

"Ah, což Karel!" nadšeně přehvaloval Lukáš, jistě že upřímně, ale snad též trochu proto, že věděl, že tím způsobem radost svému miláčku. "Takového rozáfného mladíka aby pohledal. Na kuráži mu jistě mescházi, ale přece dovedl se zapřít, aby si nezdal. Já sám —"

nejsem prudký člověk a mladík už také nejsem, ale věřte mi, pane otče, bude-li se mi ten pobuda zde kolem mlýna tuze potloukat, jednou se s ním srazím."

"Srazíš se s ním a on potluče tebe," opáčil mlynář stárkova slova. "Nejlíp se vyhnout —"

"Mne že by potloukl!" vypjal se stárek uraženě. "To snad pan otec mne ještě neviděl na zanášce. Ani žádný mladík tak pytlelem nelupne a dostanu-li toho, budou mu kosti praštit!"

"Kosti praštit?" vmísil se do hovoru Matěj z dolního koste stolu. "To už, myslím, obstará za vás stárku někdo jiný. Vodenku Venu má na něho spadeno k vůli té šafářovce, a to znáte Venu, že ten si do zeli lézt nedá."

Pan otec, v němž to radostně hrklo, jen se obrátil tázavě na Lukáše, poněvadž se na něho neslušelo, aby projevil svou zvědavost a ptal se čeledína po takových věcech.

"A to by mohlo být," dotvrdil stárek. "Však jsem již dnes týden při muzice čekal, že se něco semele. A dnes z kostela Vavřík zase šel kus cesty s Toničkou a nějak se umlouvali. Ta holka, chudák, je jako zmámená. Oči na něm může nechat, na cikánovi. Zrovna jakoby jí udělal. Tonička přece dává na sobě záležet a nikdy jsem neviděl, že by se na chlapce tuze lípla, ale tu tomu by snad sama do náručí vletěla. I po matec, po staré Světačce, mu vzkazuje —"

"Eh, tys hotová kronika, Lukáši! Jak ty hned všecko víš —" zasmál se pan otec, aby stárka spíše k širšímu výkladu přiměl.

"A jak pak nebudu vědět, když mi to mluví zdarma k měřičnému přidávající? Byli tu přec tyto dny panští ze Dvorce —"

"Bylo by mi líto Toničky," vzdychla Eva, až to mlynáře za srdce popadlo.

"Kdyby ho chtěla, proč líto?" řekl pan otec a v duchu si přál, aby to tak pán bůh dal. "Kdo si co vybere, to má a s tím ať se poradí. Byli už asi hořší, trvám, než ten Světák, a manželství jim napravilo hlavy. Rozumná žena s mužem ledacos svede. A ten Vavřík je celkem slušný člověk."

Krušno bylo mlynářů u srdce, když tak sám omlouval svého hlavního nepřitele, ale dělal to z opatrnosti, poněvadž tušil, že v nejbližších dnech bude ho s ním chasa asi leckdy vídat pohromadě, a tu přece nemohl prozraditi, jak o něm soudí.

"Leda by ho byli na té vojné slušnosti naučili a to asi ne," odporoval stárek panu otcovi. "Vždyť ani na šarži to nedotáhl a na druhou kapitulaci tam nezůstal, ač věděl, že ho tu doma nečeká nic lepšího. Pamatuji ho jako výrostka, když zde u nás byl u koní, a už tehdy nebylo v něm dobré žilky."

Mlynář se při této vzpomínce zachmuřil.

"Máš pravdu, stárku! A tak bylo by jen dobře, kdyby odtáhl zas někam jinam."

"A odtáhne — uvidíte! Zde se nám neusadí! Polní práce mu jakživa nevoněla a teď teprve nebude, kdy se naučil na vojné lenošiti a na pána si hrát —"

"A na pána — to on umí!" ozvala se děvečka. "Viděli jste při muzice, jak umí zlatníky evrnkat. Ten by Toničce těch pár stovek roztočil!"

"A dejte už pokoj! Kdopak by si tím špatnou celou oběd kořnil," nevrle houkl pan otec, jenž začínalo býti již nevolno při tom hovoru. A že nemohl se sprostiti myšlenky, kterak Vavřík bude roztáčet jeho peníze, nebylo s ním potom již valně řeči. Sotva že odložil lžici, sebral svou placatou čepici a odešel z čeledníku do své sednice.

"Slyšíte, stárku?" přisedl si prášek k Lukášovi, když tento po obědi, vyklepav dýmku, šel si na zahrádku zakouřiti a v bázni boží zehrupnout. "Je to pravda, že náš pan otec měl za mlada proč na toho Světáka zanevřít?"

Lukáš místo odpovědi vykukil na něho udiveně oči a rozžatá sirka shořela mu až k prstům.

"Nu, já slyšel tak něco, že Vavřík, když zde byl ve mlýně —"

Ale nedořekl, neboť stárek s nezvyklou u něho rychlostí rozehnal se po něm, div že mu hlavu neurazil, a pak ho ještě popadl za krk a třepal jím, jako když pytel vyprašuje.

"Kluku hloupá! Kdes takové výtřasky nachytil? Nevíš, že po lidských žlabech kalná voda teče? Naše paumaminka, bože dej jí nebe, byla tak počestná žena, že jí nikdy nenapadlo hřešit na svém muži. A náš pan otec býval chlapík k světu, že jeho žena věru nemusila hřešit."

"Nu, já jen tak slyšel —" omlouval se prášek, drbaje se na hlavě, jež mu posud duněla.

"Slyšet můžeš všecko, ale od toho jsi mlynářský, abys nechal klepat lidi a kola a sám nemlel na prázdno. A teď jeď, ať mi nepokazíš zdřimnutí!"

Ale nezdřiml si toho dne Lukáš, neboť vzpomínka na nebožku panimámu zapudila mu spánek nadobro.

VI.

"A cože mi líp nevaříte?" dosti nevrle broukl Vavřík na matku, když mu na stůl postavila hliněnou misku, na níž kouřila se bramborová polévka do černa zabarvená houbami. "Však jsem vám na to dal, a vy sama byste si také mohla aspoň v neděli dopřát kousek masa," dodal mírněji.

"Nač pak maso pro mne, hříšnou osobu, můj holoubku?" lichotila mu stařena něžně. "A abys pána boha nehněval, není-li tohle panský oběd! Sama jsem po lese běhala, kozáčky do polévky, hříbky na másle. Páni v městě by se olizovali a ty ještě broukáš!"

Vavřík už jen spokojeně mruče, oháněje se statečně lžící. Bylo patrno, že mu chutná a stará Světačka, sedíc na druhém špaluku proti němu, radostně provázela pohledem každou lžici, již podával do úst, hýbajíc při tom bezzubýma dásněmi, jakoby mu pomáhala.

"A vy? Proč vy nejíte?" řekl syn, přistrčiv misku blíže k matec.

"Copak já! Já už při kuchtění nějakou tu lžici oblízla a tak jen když vidím tebe, můj holoubku. A už ti nebudu dlouho vařit, nebudu!"

"Že mluvíte —" plnými ústy odpovídal.

"Najdeš ty si kuchařinku! Bude ti strojit líp než stará Světačka a bude i z čeho —"

Vavřík mrzutě odstrčil nedojedenou polévku. "Ano, kdybych se nejmenoval Světák, to by mnohá ráda!" zavřel. "A proč vy maminko — jak živ vám nic nevyčítám — ale to jste se mohla věru postarat, abych tohle jméno nemusil nosit!" dodal hořce.

"Boj se boha, dítě!" zvolala Světačka skoro zděšeně. "Nebudeš přece matku proklínat, že tě v bolestech počala. Já už s pánem bohem za to se smířila —" A snad aby dokázala, že skutečně již vrátila se jí duševní rovnováha, pustila se hitavě do zbylé polévky.

(Pokračování.)

DVĚ SESTRY z dobré rodiny, české i německé řeči mluví, deery po nadlesním, rády by jely do Ameriky. Jsou v domácích pracích dobře obeznalé a přijmou by místo hospodyň, nebo něco podobného. Laskavé nabídky přijímá red. t. l.